

**РІВНЕНСЬКИЙ ОБЛАСНИЙ ІНСТИТУТ ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ
ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ**

ЗАТВЕРДЖЕНО

Наказ Рівненського обласного
інституту післядипломної
педагогічної освіти

05 лютого 2026 року № 25-од

ПРОГРАМА

**підвищення кваліфікації педагогічних працівників закладів загальної
середньої освіти, які реалізують Державний стандарт базової середньої
освіти в другому циклі базової середньої освіти (базове предметне
навчання)**

**«ОСОБЛИВОСТІ ВПРОВАДЖЕННЯ ІНКЛЮЗИВНОГО НАВЧАННЯ ТА
РЕАЛІЗАЦІЯ ПЕДАГОГІЧНОЇ ПІДТРИМКИ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ З
ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНИМИ ПОТРЕБАМИ НА РІВНІ БАЗОВОЇ
СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ»**

Рівне – 2026

Розробник: Рівненський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти (Абрамович Т.В., кандидат педагогічних наук, завідувач ресурсного центру підтримки інклюзивної освіти, доцент кафедри психології та інклюзивної освіти, Скоропляс С. В., заступник директора з адміністрування та розвитку).

Напрямок підвищення кваліфікації: особливості впровадження інклюзивного навчання та реалізація педагогічної підтримки учнів з особливими освітніми потребами на рівні базової середньої освіти.

Розроблено на основі типової програми: Типова програма підвищення кваліфікації вчителів закладів загальної середньої освіти, які впроваджують новий Державний стандарт базової середньої освіти (наказ Міністерства освіти і науки України від 12.10.2022 № 904).

Термін дії програми: з 05.02.2026 до 05.02.2031 року.

Рецензенти:

Колодич Оксана, кандидат психологічних наук, доцент, заступник директора з науково-методичної роботи, доцент кафедри психології та інклюзивної освіти Рівненського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти.

Альошко Валентина, директор КУ «Городоцький інклюзивно-ресурсний центр» Городоцької сільської ради Рівненського району Рівненської області.

1. ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Актуальність програми. В умовах модернізації системи освіти України відповідно до засад концепції Нової української школи та імплементації Державного стандарту базової середньої освіти (далі – ДСБСО) ключовим пріоритетом державної освітньої політики є гарантування рівного доступу до якісної освіти для кожного здобувача освіти незалежно від його індивідуальних потреб, соціального статусу чи місця проживання. У цьому контексті актуалізується потреба створення в закладах загальної середньої освіти (далі – ЗЗСО) безпечного та безбар'єрного освітнього середовища, сприятливого для організації інклюзивного навчання. Реалізація зазначених положень можлива за умови функціонування цілісної системи, спрямованої на задоволення освітніх потреб здобувачів освіти з особливими освітніми потребами (далі – ООП), а також за наявності висококваліфікованих педагогічних працівників, здатних організовувати освітній процес на засадах суб'єктності, здійснювати психолого-педагогічний супровід та надавати необхідну підтримку цій категорії здобувачів освіти у партнерській взаємодії з усіма учасниками освітнього процесу.

У контексті впровадження інклюзивного навчання відповідно до вимог ДСБСО особливої уваги набуває розроблення та реалізація індивідуальної програми розвитку здобувача освіти як дієвого механізму персоналізації освітнього процесу.

Методично обґрунтована індивідуальна траєкторія забезпечує системну узгодженість між визначеними освітніми цілями, адаптованим навчальним матеріалом або модифікованим змістом програми, формами й методами педагогічної підтримки та прогнозованими результатами навчання і розвитку особи з ООП. Її впровадження сприяє підвищенню навчальної мотивації, розвитку ключових компетентностей, формуванню самостійності, а також успішній соціалізації та інтеграції здобувача освіти в освітнє середовище. Необхідність створення цієї програми зумовлена потребою педагогічних працівників у чітких методичних орієнтирах щодо планування, реалізації та моніторингу індивідуальної освітньої траєкторії в межах міждисциплінарної взаємодії команди психолого-педагогічного супроводу.

Програма відповідає запиту педагогічної спільноти на підвищення якості інклюзивної практики, запобігання формалізації процесів індивідуалізації навчання та створення безпечного, підтримувального освітнього середовища.

Програму розроблено з урахуванням державної політики у сфері базової середньої освіти, вимог чинного законодавства та нормативно-правових документів із питань інклюзивного навчання (закони України «Про охорону дитинства», «Про освіту», «Про повну загальну середню освіту», Державний

стандарт базової середньої освіти, Національна стратегія розвитку інклюзивного навчання на період до 2029 року, Національна стратегія із створення безбар'єрного простору в Україні на період до 2030 року) з метою забезпечення рівних умов для здобуття повної загальної середньої освіти всіма здобувачами освіти, зокрема особами з ООП.

Цільова група: педагогічні працівники ЗЗСО, які забезпечують реалізацію ДСБСО в другому циклі базової середньої освіти (базове предметне навчання).

Обсяг (тривалість): 30 годин / 1 кредит ЄКТС.

Особливості реалізації програми: до викладання за освітньою програмою залучаються викладачі, які пройшли попередню підготовку з питань інклюзивного навчання, а також тренери-педагоги, які пройшли навчання для здійснення комплексу заходів із підвищення кваліфікації вчителів закладів освіти, які забезпечуватимуть реалізацію ДСБСО в другому циклі базової середньої освіти (базове предметне навчання).

Форма (форми) підвищення кваліфікації: дистанційна.

Мета підвищення кваліфікації: формування та розвиток професійної компетентності педагогічних працівників щодо організації й здійснення інклюзивного навчання на рівні базової середньої освіти в умовах реалізації ДСБСО, реформи Нової української школи з орієнтацією на проектування й упровадження індивідуальної освітньої траєкторії здобувачів освіти з ООП, забезпечення якісної педагогічної підтримки та професійної психологічної стійкості педагога в умовах інклюзивного освітнього середовища.

Завдання підвищення кваліфікації:

ознайомити педагогічних працівників із метою, завданнями та принципами інклюзивного навчання на рівні базової середньої освіти в умовах реалізації ДСБСО;

поглибити й розширити знання щодо сучасних підходів до організації інклюзивного навчання з урахуванням основних положень ДСБСО;

систематизувати знання щодо категорій освітніх труднощів, ступенів їх прояву та рівнів підтримки осіб з ООП;

сформувати практичні вміння ефективної взаємодії членів команди психолого-педагогічного супроводу в процесі проектування та реалізації індивідуальної освітньої траєкторії здобувача освіти з ООП;

удосконалити навички організації інклюзивного навчання, адаптації навчальних матеріалів і модифікації освітніх програм відповідно до освітніх потреб здобувачів освіти;

розвинути навички здійснення ефективного психолого-педагогічного супроводу осіб із різними категоріями освітніх труднощів та рівнями підтримки;

сприяти формуванню толерантного ставлення та культури взаємодії між учасниками освітнього процесу на засадах педагогіки партнерства;

сприяти розвитку навичок професійної саморегуляції та психологічної стійкості педагога.

Перелік компетентностей, що вдосконалюватимуться: відповідно до професійного стандарту «Вчитель закладу загальної середньої освіти», затвердженого наказом Міністерства освіти і науки України від 29 серпня 2024 року № 1225: предметно-методична компетентність (А2), психологічна компетентність (Б1), емоційно-етична компетентність (Б2), компетентність педагогічного партнерства (Б3), інклюзивна компетентність (В1), здатність до навчання упродовж життя (Д1).

Очікувані результати підвищення кваліфікації:

За результатами навчання слухачі оволодіють знаннями про:

основні підходи до організації інклюзивного навчання з урахуванням ДСБСО;

категорії (типи) освітніх труднощів, ступені їх прояву та рівні підтримки; ролі й функції учасників команди психолого-педагогічного супроводу здобувача освіти з ООП;

алгоритм розроблення індивідуальної програми розвитку, механізми здійснення адаптації та модифікації освітньої програми;

особливості проектування індивідуальної освітньої траєкторії розвитку осіб з ООП;

принципи універсального дизайну в навчанні та стратегії розумного пристосування;

можливості використання цифрових технологій та організації дистанційного навчання в умовах інклюзивного середовища;

сутність професійного вигорання, його причин, ознаки прояву та способи профілактики.

За результатами навчання слухачі набудуть (удосконалять) *уміння, навички та способи діяльності:*

створювати умови для ефективного функціонування інклюзивного освітнього середовища в умовах реалізації принципів НУШ та ДСБСО;

добирати технології та методики навчання здобувачів освіти з ООП із урахуванням освітніх труднощів, ступенів їх прояву та рівнів підтримки;

працювати в команді психолого-педагогічного супроводу та розробляти індивідуальну програму розвитку здобувачів освіти з ООП;

адаптувати підходи, методи, навчальні матеріали та модифікувати зміст освітньої програми;

вибудовувати партнерську взаємодію з батьками та членами команди психолого-педагогічного супроводу, створювати безпечне, безбар'єрне освітнє середовище;

використовувати цифрові інструменти для підтримки здобувачів освіти з ООП та організації дистанційного навчання;

застосовувати техніки саморегуляції та збереження психологічного здоров'я.

Система та критерії оцінювання результатів підвищення кваліфікації:

Оцінювання результатів навчання здійснюється на засадах об'єктивності, прозорості та відповідності очікуваним результатам навчання. Оцінювання результатів навчання в межах програми підвищення кваліфікації здійснюється з метою визначення рівня сформованості професійних компетентностей слухачів. Підтвердження результатів навчання відбувається за умови проходження слухачем від 80% до 100% обсягу програми, що передбачає виконання всіх обов'язкових навчальних завдань та активну участь в онлайн-заняттях.

Для оцінювання результатів навчання використовуються такі інструменти: тестові завдання для перевірки теоретичних знань за темами модулів програми;

практичні завдання, спрямовані на розроблення інструментів взаємодії між членами команди супроводу, формування безпечного інклюзивного освітнього середовища та врахування індивідуальних особливостей розвитку здобувачів освіти з ООП у освітньому процесі.

Документ про підвищення кваліфікації: сертифікат відповідно до встановленого зразка обсягом 30 годин / 1 кредит ЄКТС.

Вартість: 800 грн.

2. НАВЧАЛЬНО-ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

Реалізація програми ґрунтується на засадах гнучкості, варіативності, наукової обґрунтованості та практичної спрямованості й орієнтована на професійні потреби педагогічних працівників, які забезпечують організацію та реалізацію інклюзивного навчання на рівні базової середньої освіти в умовах впровадження ДСБСО та реформи НУШ. Програма спрямована на розвиток їхньої здатності до проєктування й упровадження індивідуальної освітньої траєкторії здобувачів освіти з ООП, здійснення якісної педагогічної підтримки, ефективної міжпрофесійної взаємодії та формування професійної психологічної стійкості педагога в умовах інклюзивного освітнього середовища другого циклу базової середньої освіти (7–9 класи).

Програмою передбачено інтерактивні лекційні заняття.

Особливістю практичних занять є аналіз реальних педагогічних ситуацій, пов'язаних із виявленням та подоланням освітніх втрат здобувачів освіти, моделювання фрагментів уроків, розроблення індивідуальних освітніх траєкторій і планів підтримки здобувачів освіти, відпрацювання алгоритмів психосоціальної допомоги та деескалації конфліктів, створення методичних і цифрових ресурсів для організації безпечного освітнього середовища.

Самостійна робота передбачає опрацювання навчально-методичних матеріалів, відповіді на питання самоконтролю, спрямовані на закріплення отриманих знань і навичок.

Підсумкові заходи передбачають виконання підсумкового тестування (20 запитань) із метою перевірки рівня засвоєння теоретичного змісту програми та сформованості компетентностей щодо подолання освітніх втрат і організації безпечного освітнього середовища, а також виконання практичного завдання (на вибір слухача), що спрямоване на застосування здобутих умінь у змодельованих або реальних педагогічних ситуаціях, зокрема: аналіз навчально-організаційного кейсу, розроблення карти освітніх втрат класу, проєктування фрагмента адаптованого уроку, створення індивідуальної освітньої траєкторії здобувача освіти, підготовка алгоритмів психосоціальної підтримки чи цифрових ресурсів для емоційного благополуччя здобувачів освіти.

Після опрацювання всіх модулів передбачено виконання практичної роботи.

Програмою передбачено практичне завдання, зокрема: аналіз кейсу учня з ООП; визначення складу та функцій команди психолого-педагогічного супроводу; розроблення адаптації навчальної програми та фрагмента індивідуальної програми розвитку з урахуванням освітніх потреб дитини, особливостей навчальної діяльності та соціалізації; моделювання системи організації інклюзивного навчання та заходів із створення безбар'єрного освітнього середовища.

Зміст програми складається з 2-х модулів та 9-ти взаємопов'язаних тем.

На етапі завершення навчання за програмою слухачі складають підсумковий тест із 25-ти питань. Максимальна кількість балів, яку можуть отримати учасники – 25 балів (100 %). Прохідний бал – 70% <. Учасники, які успішно пройшли навчання, виконали практичне завдання та склали підсумковий тест, отримують сертифікат. Кількість годин, що відводиться на засвоєння змісту програми, складає: 30 год, із них: 8 год. – лекційні заняття, 16 год. – практична робота, 4 год. – самостійна робота, 2 год. – контрольні заходи.

Навчально-тематичний план

Назва навчальних тем	Кількість годин				
	Лекції	Практичні заняття	Самостійна робота	Контрольні заходи	Усього
МОДУЛЬ 1. Сучасні підходи до навчання в Новій українській школі в умовах інклюзивного освітнього середовища					
Тема 1.1. Організація інклюзивного навчання в умовах компетентнісного навчання та дитиноцентризму на рівні базової середньої освіти	2	-	-	-	2
Тема 1.2. Універсальний дизайн у навчанні як основа безбар'єрного освітнього процесу	2	2	-	-	4
Тема 1.3. Особи з ООП в ЗЗСО: категорії освітніх труднощів, ступені їх прояву та рівні підтримки	2	-	1	-	3
Тема 1.4. Партнерська взаємодія команди психолого-педагогічного супроводу в ЗЗСО	-	2	1	-	3
Разом за модулем	6	4	2		12
МОДУЛЬ 2. Особливості впровадження інклюзивного навчання та реалізація педагогічної підтримки здобувачів освіти з ООП на рівні базової середньої освіти					
Тема 2.1. Індивідуальна траєкторія розвитку здобувача освіти з ООП: адаптації та модифікації в освітньому процесі	-	4	-	-	4
Тема 2.2. Алгоритм створення та реалізації	-	4	-	-	4

індивідуальної програми розвитку здобувача освіти з ООП					
Тема 2.3. Партнерство вчителя й асистента вчителя на рівні базової середньої освіти	2	-	-	-	2
Тема 2.4. Цифрові технології та дистанційна форма навчання в умовах інклюзивного середовища	-	2	1	-	3
Тема 2.5. Особистісна саморегуляція та психологічна стійкість педагога		2	1	-	3
Разом за модулем	2	12	2		16
Підсумкові заходи				2	2
Усього	8	16	4	2	30

3. ЗМІСТ ПРОГРАМИ

МОДУЛЬ 1. Сучасні підходи до навчання в Новій українській школі в умовах інклюзивного освітнього середовища

Тема 1.1. Організація інклюзивного навчання в умовах компетентнісного навчання та дитиноцентризму на рівні базової середньої освіти

Організація інклюзивного навчання в Новій українській школі з урахуванням вимог ДБСО як складник реалізації компетентнісного підходу, дитиноцентризму, партнерської взаємодії та універсального дизайну. Нормативно-правові засади забезпечення права на освіту здобувачів освіти з ООП, принципи рівного доступу, недискримінації та безбар'єрності.

Структура та механізми організації інклюзивного освітнього процесу в 7–9 класах відповідно до ключових компетентностей ДСБСО.

Практична зорієнтованість навчання. Включення здобувача освіти з ООП в навчальну діяльність як активного суб'єкта. Зміна пріоритетів в освітньому процесі від накопичення знань до розвитку життєвих навичок. Рефлексивність навчання.

Тема 1.2. Універсальний дизайн у навчанні як основа безбар'єрного освітнього процесу

Поняття «безбар'єрність» та її види: фізична, інформаційна, цифрова, суспільна, освітня, економічна. Компоненти освітньої безбар'єрності.

Сутність поняття «універсальний дизайн». Фокус універсального дизайну: предмети, простір, інформація, послуги. Принципи універсального дизайну в навчанні.

Приклади універсального дизайну в інклюзивному освітньому середовищі. Інтеграція його принципів у планування уроку. Значення універсального дизайну в упровадженні концепції НУШ та реалізації ДСБСО.

Характеристика поняття «розумне пристосування». Додаткові та допоміжні засоби для навчання осіб з ООП.

Альтернативні та додаткові способи комунікації – використання жестової мови, піктограм, комунікативних карток, електронних засобів підтримки мовлення.

Ресурсна кімната як спеціально облаштований простір для підтримки здобувачів освіти з ООП. Основні функції ресурсної кімнати: індивідуалізація навчання, психоемоційна підтримка, стабілізація емоційного стану, розвиток соціальних навичок, організація співпраці з фахівцями. Вимоги до облаштування: зонований простір, мобільність обладнання, дотримання вимог безпеки та санітарно-гігієнічних норм.

Тема 1.3. Особи з ООП в ЗЗСО: категорії освітніх труднощів, ступені їх прояву та рівні підтримки

Категорії (типи) особливих освітніх потреб (труднощів): загальна характеристика вірогідного прояву, ступінь прояву, рівень підтримки. Особливості надання педагогічної підтримки.

Діти з функціональними труднощами зору, слуху: освітні потреби та необхідні адаптації. Діти з фізичними труднощами: доступність освітнього середовища та особливості організації навчання. Діти з емоційно-вольовими порушеннями: психоемоційні особливості та напрями підтримки. Діти з інтелектуальними освітніми труднощами: специфіка пізнавальної діяльності та адаптація змісту освіти. Діти зі складними порушеннями мовлення: характеристика труднощів і корекційно-розвиткова складова. Діти зі складними порушеннями розвитку: комплексність освітніх потреб і міждисциплінарний супровід.

Аутизм: особливості розвитку, комунікації та соціальної взаємодії.

Система організації підтримки дітей з різними типами освітніх труднощів у закладі освіти.

Тема 1.4. Партнерська взаємодія команди психолого-педагогічного супроводу в ЗЗСО

Поняття «партнерська взаємодія», «команда психолого-педагогічного супроводу дитини з ООП» (далі – Команда супроводу). Особливості діяльності Команди супроводу з урахуванням положень ДСБСО. Склад та основні функції учасників Команди супроводу.

Сутнісна характеристика поняття «індивідуальна траєкторія навчання учнів з ООП». Індивідуальна програма розвитку (далі – ІПР) як засіб реалізації індивідуальної траєкторії учнів з ООП. Роль асистента вчителя в розробленні та впровадженні ІПР.

Роль асистента дитини (учня). Розмежування функцій асистента вчителя та асистента дитини (учня).

Роль батьків як рівноправних членів Команди супроводу в розробленні ІПР та моніторингу результатів навчання дітей. Партнерство фахівців Команди супроводу та батьків у реалізації індивідуальної траєкторії навчання здобувача освіти з ООП.

МОДУЛЬ 2. Особливості впровадження інклюзивного навчання та реалізація педагогічної підтримки здобувачів освіти з ООП на рівні базової середньої освіти

Тема 2.1. Індивідуальна траєкторія розвитку здобувача освіти з ООП: адаптації та модифікації в освітньому процесі

Поняття «адаптація» та «модифікація». Основні завдання адаптації та модифікації. Адаптація підходів, форм і методів навчального предмета (інтегрованого курсу). Здійснення адаптацій в освітньому процесі та/або

модифікації змісту навчальних предметів (інтегрованих курсів) для осіб з ООП з метою досягнення результатів навчання, визначених ДСБСО та ІПР здобувача освіти.

Приклади адаптації освітніх підходів: поділ завдань на кілька простіших за змістом або покрокових; зменшення тривалості виконання завдання або їхньої кількості за умови збереження рівня складності; застосування комп'ютерних програм, візуалізаційних карток, предметів, аудіо- та відеороликів тощо; оформлення навчальних матеріалів з огляду на особливі потреби здобувачів освіти.

Модифікація змісту навчального предмета / інтегрованого курсу. Основні способи модифікації: спрощення, виключення, поєднання або ущільнення (інтеграція деяких предметів в один курс або інтеграція кінцевих цілей, змісту).

Приклади модифікації: скорочення обсягу матеріалу, що вивчається на уроці; зменшення кількості тем з однієї чи кількох дисциплін; заміна завдання на інше зі збереженням напряму вивчення дисципліни; зниження складності завдання; використання додаткових матеріалів у вигляді малюнків чи позначок; повторення інструкцій та алгоритмів дій.

Способи адаптації та модифікації навчальних матеріалів: спрощення та переформулювання правил, інструкцій для забезпечення їх доступності й зрозумілості здобувачам освіти; використання додаткових візуальних засобів, які полегшують сприйняття та засвоєння матеріалу.

Тема 2.2. Алгоритм створення та реалізації індивідуальної програми розвитку здобувача освіти з ООП

Індивідуальна програма розвитку особи з ООП як документ реалізації її індивідуальної освітньої траєкторії. Нормативне забезпечення, що регламентує створення ІПР. Структура і функції ІПР. Технології розробки та етапи виконання ІПР. Участь членів команди психолого-педагогічного супроводу у розробці та впровадженні ІПР.

Актуальний розвиток дитини з ООП та оцінка її компетентностей. Визначення освітніх труднощів і потреб. Адаптація освітнього середовища, психолого-педагогічних підходів і технологій. Визначення освітніх цілей і результатів в умовах інклюзії. Відповідність цілей критеріям «SMART». Визначення пріоритетності освітніх цілей. Моніторинг виконання індивідуальної програми розвитку. Індивідуальний навчальний план.

Тема 2.3. Партнерство вчителя й асистента вчителя на рівні базової середньої освіти

Поняття «спільне викладання». Переваги та основні моделі спільного викладання: консультування, наставництва та співробітництва.

Форми спільного викладання: підтримуюче, паралельне, додаткове, викладання в команді. Особливості спільного викладання в умовах дистанційної форми організації освітнього процесу. Співпраця з іншими фахівцями (психологом, учителями-дефектологами, психологами, фахівцями ІРЦ та іншими). Особливості взаємодії вчителя з батьками.

Тема 2.4. Цифрові технології та дистанційна форма навчання в умовах інклюзивного середовища

Цифрова безбар'єрність як складова інклюзивного освітнього середовища. Інструменти адаптації та модифікації навчальних матеріалів засобами цифрових технологій. Платформи дистанційного та змішаного навчання з функціями доступності. Допоміжні технології для здобувачів освіти з порушеннями зору, слуху, мовлення та опорно-рухового апарату. Сервіси автоматичного субтитрування, озвучування тексту та розпізнавання мовлення. Інтерактивні ресурси для розвитку пізнавальної діяльності та навчальної мотивації. Питання інформаційної безпеки та етичні аспекти використання цифрових технологій в інклюзивному навчанні.

Цифрові інструменти для дистанційного навчання здобувачів освіти з ООП: інтерактивні освітні платформи, застосування віртуальної та доповненої реальності, засоби для дистанційної комунікації (Zoom, Teams, Google Meet), навчальні платформи (Google Classroom, Microsoft Teams), додатки для вивчення мов, сервіси ChatGPT, Canva Magic Write, Smodin.

Відповідальна і безпечна поведінка в цифровому просторі. Правила спілкування онлайн.

Тема 2.5. Особистісна саморегуляція та психологічна стійкість педагога

Психологічна стійкість як складова професійної компетентності сучасного педагога. Поняття саморегуляції, емоційного інтелекту та професійного благополуччя. Чинники професійного стресу в освітньому середовищі. Ознаки емоційного виснаження та професійного вигорання. Механізми психологічного захисту та ресурси особистості. Техніки емоційної саморегуляції та управління стресом. Формування навичок відновлення внутрішнього ресурсу. Підтримка психоемоційної рівноваги в умовах невизначеності та підвищеного навантаження. Культура професійної турботи про себе як складова педагогічної етики. Психологічна стійкість педагога як чинник якості освітнього процесу. Саморефлексія в роботі педагога.

Професійні спільноти та їхні можливості професійної підтримки.

3.1. Орієнтовний перелік практичних завдань

Практичне завдання (після опрацювання усіх модулів)

Тема. Проєктування індивідуальної освітньої траєкторії здобувача освіти з ООП у системі базової середньої освіти.

Мета: сформувати професійну здатність педагогічних працівників до аналізу освітніх потреб дитини з ООП, визначення складу команди психолого-педагогічного супроводу, розроблення адаптації (або модифікації) навчальної програми та створення фрагменту індивідуальної програми розвитку (ІПР) відповідно до вимог ДСБСО та принципів НУШ.

Завдання:

1. Проаналізувати ситуацію (кейс): «У 8 класі ЗЗСО навчається дитина з ООП. Категорія освітніх труднощів: труднощі навчання, пов'язані з розладами спектра аутизму (РАС). Рівень підтримки: другий рівень підтримки. Наявність висновку ІРЦ: наявний актуальний висновок інклюзивно-ресурсного центру із рекомендаціями щодо організації інклюзивного навчання, визначенням необхідності психолого-педагогічних послуг, роботи асистента вчителя, адаптації освітньої програми та створення індивідуальної програми розвитку (ІПР).

Особливості навчальної діяльності:

достатній рівень засвоєння навчального матеріалу за умови чіткої структуризації завдань;

труднощі з розумінням абстрактних понять та інструкцій без візуальної підтримки;

уповільнений темп виконання письмових робіт;

потреба в поетапному поясненні та додатковому часі для виконання завдань;

краще сприймає інформацію через візуальні матеріали (схеми, таблиці, алгоритми).

Особливості соціалізації та поведінки:

труднощі у встановленні та підтриманні комунікації з однолітками;

підвищена чутливість до шуму;

потреба у чітко визначених правилах і передбачуваності освітнього середовища;

можливі прояви тривожності в ситуаціях змін або під час групових форм роботи;

позитивно реагує на індивідуальну підтримку та чіткі алгоритми діяльності.

2. Визначте склад команди психолого-педагогічного супроводу. Обґрунтуйте, хто саме має увійти до команди супроводу в даному кейсі. Опишіть коротко:

функції кожного члена команди;

алгоритм взаємодії під час розроблення ІПР;

механізм моніторингу та корекції індивідуальної освітньої траєкторії.

3. Розробіть адаптацію однієї навчальної програми відповідно до предмета, який Ви викладаєте, передбачивши:

адаптацію методів і форм навчання;

зміни в організації освітнього процесу;

оцінювання результатів навчання;

використання допоміжних засобів і ресурсів.

Формат виконання: документ MS Word або PDF (обсяг 0,5–1 сторінка).

3.2. Орієнтовний перелік питань для самостійного опрацювання

Модуль 1. Сучасні підходи до навчання в Новій українській школі в умовах інклюзивного освітнього середовища

1. Які основні типи бар'єрів (фізичні, інформаційні, інституційні, ментальні) існують на шляху впровадження інклюзивності в громадах та закладах освіти?

2. Які три основні принципи покладено в основу універсального дизайну в навчанні та як вони допомагають реалізувати індивідуальний підхід до здобувачів освіти?

3. Наведіть приклади практичного застосування універсального дизайну в освітньому середовищі (наприклад, щодо візуалізації інформації чи архітектурної доступності).

4. Назвіть функції та ролі асистента вчителя в команді психолого-педагогічного супроводу здобувача освіти з ООП?

5. У чому полягають відмінності між асистентом учителя та асистентом учня (дитини)?

6. Які принципи та форми взаємодії передбачає «педагогіка партнерства» між закладом освіти та батьками дитини з особливими освітніми потребами?

7. Як організувати ефективну комунікацію та співпрацю з батьками дітей з ООП в освітньому процесі?

Модуль 2. Особливості впровадження інклюзивного навчання та реалізація педагогічної підтримки здобувачів освіти з ООП на рівні базової середньої освіти

1. У чому полягає відмінність між адаптацією та модифікацією освітніх програм, матеріалів та обсягу навчального навантаження для здобувачів освіти з ООП?

2. Які існують моделі спільного викладання вчителя та асистента вчителя (наприклад, паралельне чи диференційоване викладання) і в чому їхня ефективність?

3. Назвіть основні ролі вчителя та асистента учителя під час спільного викладання.

4. Які принципи планування уроку в умовах спільного викладання?

5. Які цифрові засоби забезпечують безбар'єрність навчання для дітей з ООП?

6. Які інструменти адаптації навчальних матеріалів існують у цифровому середовищі?

7. В чому особливості онлайн-платформ з функціями доступності?

8. Які етичні та безпекові аспекти застосування цифрових технологій у інклюзивному навчанні?
9. Назвати основні чинники професійного стресу в освітній діяльності.
10. Яка роль саморегуляції у професійній діяльності вчителя?
11. Які стратегії підтримки психоемоційного благополуччя педагога існують у колективі?

4. СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Нормативно-правові документи

1. Методичні рекомендації «Безпечне освітнє середовище: надання індивідуальної підтримки учням з особливими освітніми потребами під час підготовки до реагування на надзвичайні ситуації»: лист Міністерства освіти і науки України від 03.08.2023 № 1/11479-23 URL: <https://mon.gov.ua/static-objects/mon/sites/1/inkluzyvne-navchannya/2023/08/04/Lyst.MON-1.11479-23.vid.03.08.2023-1.pdf> (дата звернення: 03.02.2026).

2. Про внесення змін до Примірного положення про команду психолого-педагогічного супроводу дитини з особливими освітніми потребами в закладі загальної середньої та дошкільної освіти: наказ Міністерства освіти і науки України від 29.05.2025 № 787. URL: <https://mon.gov.ua/npa/pro-vnesennia-zmin-do-prymirnoho-polozhennia-pro-komandu-psykholohopedahohichnoho-suprovodu-dytyny-z-osoblyvymy-osvitnimy-potrebamy-v-zakladi-zahalnoi-serednoi-ta-doshkilnoi-osvity> (дата звернення: 03.02.2026).

3. Про деякі питання державної стандартів повної загальної середньої освіти: постанова Кабінету Міністрів України від 30.09.2020 № 898 (зі змінами). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/898-2020-%D0%BF#Text> (дата звернення: 03.02.2026).

4. Про затвердження Порядку організації інклюзивного навчання у закладах загальної середньої освіти: постанова Кабінету Міністрів України від 15.09.2021 № 957, зі змінами від 05.02.2026 № 129 URL: https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-vnesennia-zmin-do-poriadku-orhanizatsii-inkluzyvnoho-navchannia-u-zakladakh-zahalnoi-serednoi-osvity-129-050226?fbclid=IwZXh0bgNhZW0CMTAAYnJpZBExNWJiQWxsRHYwMFRKRlcwDHNYdGMGYXBwX2lkEDIyMjAzOTE3ODgyMDA4OTIAAR6MudEBOVVsw35RtwSel64wY_V8MQhj59r45m8yWFMuz16yUSFW-wXzTKZrQ_aem_DAV3JD3bT0-QpUKcIoVs3Q (дата звернення: 02.02.2026).

5. Про затвердження професійного стандарту «Вчитель закладу загальної середньої освіти: наказ Міністерства освіти і науки України від 29.08.2024 № 1225 URL: https://mon.gov.ua/npa/pro-zatverdzhennia-profesiinoho-standartu-vchytel-zakladu-zahalnoi-serednoi-osvity?utm_source=chatgpt.com (дата звернення: 02.02.2026).

6. Про організацію освітнього процесу осіб з особливими освітніми потребами в закладах загальної середньої освіти у 2025/2026 навчальному році: лист Міністерства освіти і науки України від 26.08.2025 № 1/17666-25 URL: <https://mon.gov.ua/static-objects/mon/sites/1/osvita-2/inklyuzivne-navchannya/dlya->

[fakhivtsiv/metodichni-rekomendatsii-2/list-mon-26082025-117666-25-rekomendaciyi.pdf](https://zakon.rada.gov.ua/fakhivtsiv/metodichni-rekomendatsii-2/list-mon-26082025-117666-25-rekomendaciyi.pdf) (дата звернення: 04.02.2026).

7. Про освіту: Закон України від 05.09.2017 № 2145-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text> (дата звернення: 10.02.2026).

8. Про схвалення Національної стратегії розвитку інклюзивного навчання на період до 2029 року та затвердження операційного плану заходів з її реалізації на 2024-2026 роки: розпорядження Кабінету Міністрів України від 07.06.2024 р. № 527-р URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/527-2024-%D1%80#Text> (дата звернення: 03.02.2026).

9. Розпорядження Кабінету Міністрів України «Про схвалення Концепції реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа» на період до 2029 року» від 14.12.2016 № 988-р. / Відомості Верховної Ради України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/988-2016-%D1%80#Text>

Основна література

1. Асистент вчителя: роль, завдання та практичний досвід: практичний посібник / Гонік С., Ридецька В., Підкаура В. та ін. Звягель, 2024. 74 с.

2. Бражнікова Т. Співпраця педагогів з батьками і асистентом дитини з особливими освітніми потребами. Форми організації та очікувані результати : навчально-методичний посібник. Кропивницький : КЗ «КОІППО імені Василя Сухомлинського», 2024. 30 с.

3. Методичні рекомендації для інклюзивно-ресурсних центрів щодо визначення категорій (типології) освітніх труднощів у осіб з ООП та рівнів підтримки в освітньому процесі / укл.: Л. Прохоренко, Н. Ярмола, О. Набоченко та ін.; Інститут спеціальної педагогіки і психології ім. М. Ярмаченка. ГО «КВАНТ РАЦІО», 2021. 200 с.

4. Співпраця вчителя та асистента вчителя в інклюзивному освітньому середовищі: методичні рекомендації / Литвяк М., Зленко О. Чернігів: ЧОІППО, 2023. 66 с.

5. Шевчук Л., Заплотинська О., Дроздик Л., Войцеховська І. Впроваджуємо інклюзію в закладі освіти. Методичний посібник. Державна служба якості освіти України, 2023. 86 с. URL: https://sqe.gov.ua/wp-content/uploads/2023/09/Inclusion_zaklad_osvity_SQE-SURGe_2023.pdf (дата звернення: 02.02.2026).

6. Цифровий учитель: путівник для професійного зростання / Ю. Ковальчук, І. Круть, О. Федоренко. Київ: ЮНЕСКО, 2024. 88 с. URL: <https://uied.org.ua/wp->

content/uploads/2024/10/czyfrovyj_uchytel_putivnyk_dlya_profesijnogo_zrostannya.pdf (дата звернення: 03.02.2026).

Додаткова література

1. Діти з порушенням інтелекту (2018–2021) : бібліографічний список / укл. І. Поправка; КЗ «ЗОУНБ» ЗОР. Запоріжжя : ЗОУНБ, 2023. 95 с.

2. Колупаєва А., Таранченко О. Діти з особливими освітніми потребами: навчання та супровід у період повоєнної відбудови: навчально-методичний посібник. Серія «Інклюзивна освіта». Київ, 2023. 192 с.

3. Озарчук А., Басараба Н. Можливості чат-ботів на основі штучного інтелекту в контексті інклюзивного навчання. *New pedagogical thought*. Тернопіль, 2025. № 1 (121). С. 48–53. URL: <https://doi.org/10.37026/2520-6427-2025-121-1-48-53> (дата звернення: 03.02.2026).

4. Озарчук А. Використання штучного інтелекту у навчанні здобувачів освіти з особливими освітніми потребами. *New pedagogical thought*. Тернопіль, 2024. № 3 (119). С. 38–43. URL: <https://doi.org/10.37026/2520-6427-2024-119-3-38-43> (дата звернення: 02.02.2026).

5. Проводимо успішний тренінг: НУШ у 7-9 класах / автори: М. Блажко, А. Ворожбит, Ю. Гайдученко, І. Клименко, О. Пасічник, Ю. Романенко, І. Старигіна, В. Терещенко, О. Федоренко, Т. Харламова, Р. Шаламов, Р. Шиян. Київ, 2025. 127 с.

URL: https://drive.google.com/file/d/1P9V1DF6ABUBoPEqc_6ajvDzzLmLUTQQ/view (дата звернення: 02.02.2026).

6. Соболева Н. Методичні рекомендації щодо організації практичної роботи зі здобувачами освіти з інтелектуальними труднощами в умовах інклюзивного навчання, спрямовані на допомогу педагогічним працівникам команд супроводу осіб з особливими освітніми потребами закладів дошкільної та загальної середньої освіти. УІРО, 2024. 24 с. URL: <https://uied.org.ua/2024/09/12246/> (дата звернення: 03.02.2026).

7. Універсальний дизайн в освітньому процесі. Відеоурок. URL: https://www.youtube.com/watch?v=0P0BfVm_Oqc (дата звернення: 03.02.2026).

8. Щодо асистента учня (дитини) в закладах освіти: лист Міністерства освіти і науки України від 19.08.2022 № 1/9540-22. URL: https://osvita.ua/legislation/Ser_osv/87375/ (дата звернення: 02.02.2026).